

## PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO

Przedmiotem sprawdzania i oceniania bieżącego są osiągnięcia ucznia nabyte i prezentowane podczas lekcji w formie:

- a) ustnej wypowiedzi ucznia, świadczącej o stopniu opanowania treści kształcenia z zakresu ostatniej lekcji lub trzech ostatnich lekcji,
- b) kartkówki, przeprowadzonej na początku lub końcu lekcji, sprawdzającej ostatnio nabyte wiadomości i umiejętności uczniów,
- c) wielostopniowego testu dydaktycznego o charakterze sprawdzającym,
- d) innych form, mających na celu sprawdzenie praktycznych umiejętności polonistycznych uczniów, tj. referatów, streszczeń, wywiadów, interpretacji utworów literackich bądź ich fragmentów, sprawozdań, recenzji, planów, rozprawek, esejów, konspektów, charakterystyk, notatek do lekcji, itp.
- e) Niewerbalnych wytworów pracy: album, słownik, mapa, plakat, słuchowisko, film.

**Uwaga!** W ciągu roku nauczyciel sprawdzi i oceni co najmniej trzy dłuższe, kompozycyjnie zamknięte, pisemne prace klasowe (wypracowanie, rozprawka, esej) i kilka zadań domowych tego typu.

Przedmiotem okresowej i końcoworocznej ewaluacji osiągnięć edukacyjnych uczniów jest zarówno zasób wiadomości teoretycznych, jak i umiejętności praktyczne uczniów.

Sprawdziany ustne i pisemne oraz testy powtórzeniowe dotyczą w tym wypadku większego zakresu materiału, opracowanego w ciągu semestru lub roku nauki. Wyniki mogą w znaczącym stopniu ważyć na ostatecznej ocenie wystawionej na okres lub koniec roku.

Kryteria oceniania zostały uporządkowane w obrębie kilku kategorii, odpowiadających głównym rodzajom działań ucznia, jego umiejętnościom czy metaumiejętnościom egzekwowanym na lekcjach języka polskiego. Kategorie te stanowią trzon przedmiotowego systemu oceniania i omówione zostały w następującej kolejności:

1. Czytanie tekstu ze zrozumieniem.

2. Zawartość merytoryczna wypowiedzi ustnych i pisemnych:

- a) wiadomości o epoce kulturowej i o kontekstach macierzystych badanego dzieła literackiego,
- b) wiadomości o postaci literackiej i jej funkcji w dziele,
- c) umiejętność analizy i interpretacji semantycznej dzieł literackich.

3. Ukształtowanie formalne i językowe wypowiedzi ustnych i pisemnych.

4. Udział ucznia w dyskusji.

5. Recytacja utworów literackich.

6. Wygłaszanie referatu.

7. Udział ucznia w lekcjach powtórzeniowych i syntetyzujących.

Ad 1. Czytanie tekstu ze zrozumieniem

<i>Ocena:</i>	<i>Umiejętności odpowiadające danej ocenie:</i>
dopuszczająca	<ul style="list-style-type: none"> <li>. rozpoznawanie adresata i nadawcy komunikatu językowego</li> <li>. rozpoznawanie wewnętrznej segmentacji tekstu</li> <li>. czytanie ze zrozumieniem na poziomie znaczeń dosłownych</li> <li>. odnajdywanie w tekście odpowiedzi na postawione pytania</li> <li>. wskazywanie podstawowych figur poetyckich, tj. epitetu, porównania, metafory</li> <li>. identyfikacja obrazu świata przedstawionego w tekście i jego elementów</li> <li>. odróżnianie części opisowych od fragmentów nasyconych refleksją</li> <li>. rozumienie przeżyć "ja" lirycznego</li> </ul>
dostateczna	<ul style="list-style-type: none"> <li>. jak wyżej, a także:</li> <li>. czytanie tekstu ze zrozumieniem na poziomie znaczeń metaforycznych</li> <li>. odnajdywanie słów-kluczy w tekście</li> <li>. formułowanie pytań szczegółowych i ogólnych do tekstu</li> <li>. odróżnianie tekstu oryginalnego od jego parafrazy lub parodii</li> <li>. rozpoznawanie różnorodnych środków językowych służących ekspresji</li> <li>. wskazywanie podstawowych elementów manieri stylistycznej w tekstach barokowych (np. anafory, hiperboli, oksymoronu, epitetu metaforycznego, paraleli składniowej, antytezy, metafory, zaskakującej pointy)</li> </ul>
dobra	<ul style="list-style-type: none"> <li>. jw., a także:</li> <li>. odczytywanie intencji nadawcy (polemiczna, informacyjna, wyjaśniająca, oceniająca i in.)</li> <li>. czytanie tekstu na poziomie znaczeń ukrytych</li> <li>. rozpoznawanie wyznaczników stopnia subiektywności i obiektywności tekstu</li> <li>. rozpoznawanie zastosowanych w tekście środków perswazji</li> <li>. wyjaśnianie znaczenia i roli przywołanych symboli, elementów mitycznych i biblijnych</li> </ul>
bardzo dobra	<ul style="list-style-type: none"> <li>. jw., a także:</li> <li>. dostrzeganie i omawianie odrębności stylistycznej i językowej tekstów artystycznych, publicystycznych, popularnonaukowych, użytkowych</li> <li>. wskazywanie zastosowanych w tekstach chwytów retorycznych i erystycznych (bez identyfikacji)</li> <li>. rozszyfrowywanie aluzji do innych dzieł literackich . odkrywanie w poszczególnych słowach lub zdaniach czytanego tekstu związków z jego macierzystym kontekstem historycznym i kulturowym .</li> </ul>
celująca	<ul style="list-style-type: none"> <li>. jw., a także:</li> <li>. trafna identyfikacja zastosowanych w tekście chwytów retorycznych i erystycznych</li> <li>. wnikliwa obserwacja struktury tekstów prowadząca ucznia do poznania 'a priori' i wysnucia podstawowych wniosków na temat ich macierzystej epoki: jej cywilizacji, kultury materialnej, konwencji stylistycznych, świata wartości, filozofii, problemów społecznych i narodowych.</li> </ul>

Ad 2. Zawartość merytoryczna wypowiedzi ustnych i pisemnych

a) wiadomości o epoce kulturowej i kontekstach macierzystych badanego dzieła literackiego

<i>Ocena:</i>	<i>Umiejętności odpowiadające danej ocenie:</i>
dopuszczająca	<ul style="list-style-type: none"> <li>. wyjaśnienie nazwy epoki, podanie granicznych ram czasowych</li> <li>. znajomość i zdefiniowanie podstawowych pojęć służących charakterystyce epoki, związanych z programami artystycznymi, nurtami literackimi, twórczością danego pisarza lub konkretnym dziełem kultury</li> <li>. dysponowanie ogólnymi wiadomościami na temat świata wartości, filozofii i konwencji stylistycznych danej epoki</li> </ul>
dostateczna	<ul style="list-style-type: none"> <li>. jw., a także:</li> <li>. zwięzła charakterystyka podstawowych pomysłów artystycznych, wizji, koncepcji i dążeń literackich w danej epoce</li> <li>. posiadanie podstawowych informacji biograficznych, dotyczących wybranych autorów lektur z kanonu obowiązkowego</li> </ul>
dobra	<ul style="list-style-type: none"> <li>. jw., a także:</li> <li>. posiadanie wiadomości na temat wartości literatury i jej funkcji w życiu jednostek i społeczeństw danej epoki</li> <li>. znajomość panoramy wydarzeń historycznych, kulturalnych i faktów literackich wyznaczających charakter epoki</li> <li>. znajomość biografii wybranych wybitnych, głównych twórców literatury danego okresu</li> <li>. dokładne omówienie istoty i znaczenia ważnych prądów umysłowych, społecznych i religijnych okresu</li> <li>. zwięzła informacja o dominujących w sztuce stylach</li> </ul>
bardzo dobra	<ul style="list-style-type: none"> <li>jw., a także:</li> <li>. charakterystyka instytucji kulturalnych (mecenat, grupy literackie, salon literacki, teatr, czasopisma)</li> <li>. wyczerpujące przedstawienie dominujących w sztuce stylów</li> <li>. posiadanie uporządkowanej, systemowej wiedzy na temat epoki - jej dążeń, idei, kultury materialnej, świata wartości, filozofii, konwencji stylistycznych, problemów społecznych i narodowych</li> </ul>
celująca	<ul style="list-style-type: none"> <li>jw., a także:</li> <li>. formułowanie hipotez dotyczących prawidłowości tendencji rozwojowych w kulturze i języku</li> <li>. porównywanie dzieł literackich z innymi dziełami sztuki</li> <li>. uzupełnienie odpowiedzi na dany temat np. dzieła literackiego lub jego fragmentów, zjawiska literackiego, nurtu kulturowego, biografii pisarza, epoki literackiej poprzez odtworzenie przeżyć, refleksji, opinii, jakie wzbudził dany temat wśród odbiorców żyjących w czasach minionych lub współczesnych</li> <li>. rozpoznawanie wybitnych, znaczących dzieł i ich twórców z różnych dziedzin sztuki tej epoki</li> <li>. posiadanie wiadomości o ważnych twórcach i dziełach (polskich i obcych) pominiętych w planie czytania</li> <li>. ukazanie warunków uprawiania twórczości literackiej w danej epoce</li> <li>. przedstawienie typowych dla epoki dróg życia artystów oraz stereotypów wyobrażeń społeczeństwa o roli artysty</li> <li>. posiadanie wiadomości na temat poziomu i potrzeb publiczności kulturalnej i stanu edukacji społeczeństwa</li> <li>. znajomość dokumentów źródłowych, między innymi recenzji, wypowiedzi krytycznych lub programowych twórców bądź grup literackich</li> </ul>

b) wiadomości o postaci literackiej i jej funkcji w dziele

<i>Ocena</i>	<i>Umiejętności konieczne do uzyskania danej oceny:</i>
dopuszczająca	<ul style="list-style-type: none"> <li>. znajomość powiązań między postaciami występującymi w tym samym utworze</li> <li>. wskazanie dominujących cech charakteru głównych postaci</li> <li>. znajomość losów głównych bohaterów utworu</li> <li>. podjęcie próby charakterystyki postaci</li> </ul>
dostateczna	<p>jw., a także:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>. rozpoznanie i omówienie sytuacji modyfikujących los, charakter, wiedzę lub światopogląd bohatera</li> <li>. wskazanie bohaterów aktywnych i pasywnych, z uzasadnieniem wyboru . znajomość stanów psychiki głównych bohaterów . pełna, choć nieuporządkowana, rekonstrukcja charakteru postaci literackiej</li> <li>. zwięzłe określenie funkcji postaci w dziele i jej znaczenia dla globalnej wymowy utworu np. przyznanie jej funkcji nosiciela orientacji ideologicznej, światopoglądowej albo roli przedstawiciela cech potępianych</li> </ul>
dobra	<p>. jw., a także:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>. określenie wpływu bohatera na ukształtowanie i rodzaj fabuły: fabuła losu bohatera, fabuła charakteru lub myśli bohatera</li> <li>. trafna ocena stopnia prawdopodobieństwa postaci, jej oryginalności i sugestywności</li> <li>. stosowanie terminów: apoteoza, sakralizacja, degradacja, rehabilitacja lub hiperbolizacja w odniesieniu do postaci literackiej - poprawna egzemplifikacja tych pojęć</li> <li>. wyjaśnienie motywów postępowania danej postaci oraz jej kompleksów</li> <li>. dostrzeganie dylematów moralnych jednostek uwikłanych w konflikty społeczne</li> <li>. przypisanie postaci odpowiedniej jakości estetycznej np. tragizmu, komizmu czy groteskowości (z uzasadnieniem)</li> <li>. stworzenie portretu psychologicznego postaci, uporządkowanego częściowo według aspektów podanych niżej (przy wymaganiach na ocenę bdb) .</li> </ul>
bardzo dobra	<p>jw., a także:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>. zauważenie i uzasadnienie dezintegracji osobowości bohatera który przyjmuje postawy i działania ze sobą sprzeczne, zaskakujące lub niezrozumiałe</li> <li>. wskazanie postaci tego samego pokroju występujących w innych dziełach literackich i wyjaśnienie takiego sądu</li> <li>. dostrzeganie racjonalności i irracjonalności w naturze ludzkiej</li> <li>. rekonstrukcja charakteru postaci podporządkowana następującym aspektom: wygląd i hierarchizacja cech fizycznych, czynności i stany zewnętrzne, wypowiedzi, kategoryzacja cech osobowościowych (osobno omówione cechy temperamentu, sensualne, afektywne, wolicjonalne, intelektualne, postawy interpersonalne, potrzeby, motywacje, uznawane wartości, dążenia)</li> </ul>
celująca	<p>. jw., a także:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>. ustalenie reprezentatywności (psychologicznej, obyczajowej, socjologicznej, historycznej) postaci wobec pewnych zbiorowości realnych</li> <li>. zbadanie osobowości postaci literackiej pod kątem: <ul style="list-style-type: none"> <li>a) wyrazistości i częstotliwości przejawów poszczególnych cech osobowości</li> <li>b) jednolitości lub sprzeczności cech występujących w obrębie jednej kategorii</li> <li>c) statyki lub zmienności w obrębie poszczególnych kategorii cech osobowości</li> <li>d) miary zrozumiałości postępowania postaci w świetle danych znajdujących się w samym utworze</li> </ul> </li> <li>. określenie funkcji postaci, jaką mogłaby ona spełniać w dzisiejszej rzeczywistości, spojrzenie na nią z perspektywy współczesnego odbiorcy i jego potrzeb.</li> </ul>

c) umiejętność analizy i interpretacji semantycznej dzieł literackich

<i>Ocena</i>	<i>Umiejętności konieczne do uzyskania danej oceny:</i>
dopuszczająca	<ul style="list-style-type: none"> <li>. wyjaśnienie danych bezpośrednio znaczeń poszczególnych wyrazów lub zdań</li> <li>. integracja zawartości treściowej zdań w wyższe układy znaczeniowe i ich kategoryzacja (zdarzenia, postacie, krajobrazy, przeżycia itp.)</li> <li>. odszukanie w dziele wyrażonych bezpośrednio deklaracji ideologicznych, światopoglądowych czy refleksji</li> <li>. rozpoznanie głównego tematu oraz częściowo udana próba wskazania motywów i wątków w utworze</li> <li>. ogólne określenie podmiotu mówiącego lub narratora</li> <li>. wskazanie ewentualnego adresata wypowiedzi</li> <li>. określenie, czy konstrukcja świata przedstawionego jest szczegółowa, czy pobieżna, panoramiczna bądź wycinkowa</li> <li>. ustalenie, czy ukazane właściwości są trwałe, czy chwilowe</li> <li>. określenie, czy przedstawiono elementy w sposób statyczny, czy: dynamiczny</li> <li>. identyfikacja obrazu świata przedstawionego</li> <li>. określenie nastroju panującego w utworze, rozpoznanie tonów żartobliwych, satyrycznych, poważnych, podniosłych lub ironicznych</li> </ul>
dostateczna	<ul style="list-style-type: none"> <li>. jw., a także:</li> <li>. znajomość podstawowych pojęć i terminów literackich - koniecznych narzędzi poznania - ułatwiających identyfikację rodzajową i gatunkową, interpretację i rozumienie utworu</li> <li>. ustalenie, czy konstrukcja świata przedstawionego jest uporządkowana, czy chaotyczna i jaki ma to cel</li> <li>. odkrycie sposobu ujęcia świata przedstawionego - neutralne lub waloryzujące - i jego wpływu na wymowę utworu</li> <li>. udana przynajmniej częściowo próba rozpoznania tożsamości stylistycznej utworów językowych</li> <li>. próba ustalenia rodzaju uporządkowania naddanego (rytm, rym, paralele itp.)</li> <li>. trafne rozpoznanie ewentualnych znaczeń przenośnych (podanie jednej wersji przypuszczalnego ich wyjaśnienia)</li> <li>. rozpoznanie w wypowiedziach, zdarzeniach czy postaciach "pretendentów" do interpretacyjnych modeli, sugerujących lub implikujących pewne sensy o charakterze ogólnym</li> <li>. odnalezienie przynajmniej części elementów dzieła, decydujących o jego przynależności do określonego gatunku</li> <li>. umiejętne przywołanie i związane omówienie jednego kontekstu macierzystego utworu, ewidentnie wpływającego na jego strukturę i wymowę</li> </ul>
dobra	<ul style="list-style-type: none"> <li>. jw., a także:</li> <li>. świadome traktowanie i prowadzenie działań analitycznych jako elementów procesu, będącego podstawą do interpretacji sensu utworu</li> <li>. wskazanie powiązań danego utworu; - z określoną tradycją literacką - nurtem filozoficznym</li> <li>. znajomość podstawowych sposobów artystycznej prezentacji psychiki i życia bohatera oraz operowanie tą wiedzą</li> <li>. określenie, czy elementy świata przedstawionego w dziele zyskały ujęcie dyskursywne, czy sensoryczne .</li> </ul>

bardzo dobra	<p>jw., a także:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>. rozpoznanie kategorii emotywno-waloryzujących przynależnych poszczególnym składnikom i fragmentom przedstawionej rzeczywistości, tj. komizmu, tragizmu, groteski lub ironii</li> <li>. rozszyfrowywanie aluzji do innych dzieł literackich . rozumienie znaczenia i roli przywołanych symboli, elementów mitycznych i biblijnych</li> <li>. uargumentowane uznanie utworu za dzieło symboliczne, paraboliczne lub alegoryczne</li> <li>. bezbłędne przyporządkowanie danego dzieła do określonego gatunku literackiego</li> <li>. porównywanie dzieł literackich pod względem ich właściwości gatunkowych i rodzajowych</li> </ul> <p style="text-align: center;">~</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>. pełne wykrycie użytych technik i konwencji artystycznych oraz celu tych zabiegów I</li> <li>. wyjaśnienie istoty ironii w utworze, będącym polem konfrontacji równouprawnionych, a jednocześnie przeciwstawnych postaw lub poglądów</li> <li>. określenie zasięgu reprezentatywności, alegoryczności i symboliczności poszczególnych fragmentów przedstawianej rzeczywistości</li> <li>. rozpoznanie odniesień utworu do rzeczywistości pozaliterackiej</li> <li>. wykrycie nadrzędnego znaczenia i walorów dzieła w toku pracy badawczej .</li> </ul>
celująca	<p>jw., a także:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>. określenie wpływu zadań ideowych danego dzieła na schematy tematyczne i formalne, najbardziej przydatne do ich literackiego urzeczywistnienia</li> <li>. porównanie danego utworu z innymi dziełami sztuki . dopełnienie wypowiedzi na temat utworu przytoczeniem opinii, refleksji, omówieniem przeżyć, jakie wzbudził on u odbiorców w czasach minionych i współczesnych</li> <li>. pełna znajomość globalnej wartości dzieła, jako wypadkowej różnych wartości: konstrukcyjnych, obrazowych, emotywnych, poznawczo-oceniających, postulatycznych.</li> </ul>

### Ad 3. Ukształtowanie formalne i językowe wypowiedzi ustnych i pisemnych

#### Formy odpowiedzi ustnej:

1. Forma dialogu - rozmowy podtrzymywanej przez nauczyciela albo opisu ograniczonego do wskazywania nieuporządkowanych, nieistotnych cech ba danego przedmiotu lub problemu, przy czym daje się zauważyć, że uczeń nie wie, od czego należy zacząć i na czym skończyć - **ocena dopuszczająca**.
2. Forma opowiadania - najłatwiejsza i najbardziej przystępna dla ucznia, charakteryzująca się jeszcze pewną niedokładnością logicznego uporządkowania materiału i jego podziału na samodzielne całości znaczeniowe - **ocena dostateczna**.
3. Forma monologowa, przypominająca referowanie, rozwinięte, pełne i ściśle przedstawienie, które zawiera wszystkie istotne ogniwa głównej myśli, i to w określonej kolejności - **ocena dobra**.
4. Forma monologowa, spełniająca wymagania na ocenę dobrą, a ponadto nakierowana także na odbiorcę - zespół klasowy (uczeń wyraża się w związku z tym w sposób zrozumiały, wyraźny i odpowiednio głośny) - **ocena bardzo dobra**.

Wypowiedzi ustne

Ocena	Umiejętności konieczne do uzyskania danej oceny:
dopuszczająca	<p>uczeń dysponuje ubogim zasobem leksykalnym</p> <p>uczeń nie używa terminów niezbędnych dla przedstawienia treści omawianego fragmentu materiału, ale wykorzystuje język potoczny, starając się zastąpić nazwy i pojęcia przybliżonymi terminami, wykazując się przy tym jednak zrozumieniem ich istoty</p> <p>większość zbudowanych przez ucznia zdań złożonych oraz wszystkie zdania pojedyncze nie budzą zastrzeżeń pod względem składniowym oraz gramatycznym</p> <p>Uwaga! Jeżeli kryterium komunikatywności zostało w rażący sposób zlekceważone, wiele zdań jest pod względem składniowym niepoprawnych, stosowanie konstrukcji imiesłowowych i równoważników zdań i przysparza wiele kłopotów, uczeń powinien otrzymać ocenę niedostateczną )</p>
dostateczna	<p>uczeń używa wszystkich ważniejszych terminów i pojęć, niezbędnych dla przedstawienia opanowanych treści materiału</p> <p>sposób wypowiedzania się ucznia jest płynny</p> <p>uczeń w sposób wyrazisty prezentuje swój punkt widzenia</p> <p>odpowiedź na dany temat jest trafna, ale zbyt krótka, nie rozwija go w wystarczający sposób</p> <p>uczeń używa poprawnych konstrukcji imiesłowowych, równoważników zdań, wypowiedzi wielokrotnie złożonych, unika powtórzeń.</p>
dobra	<p>jw., a także:</p> <p>uczeń wprowadza wiele nowo poznanych słów i związków frazeologicznych do własnej wypowiedzi</p> <p>uczeń dobiera odpowiednie środki językowe stosownie do różnych sytuacji, będących ich kontekstem komunikacyjnym – zachowuje kryterium stosowności</p> <p>uczeń posługuje się przysłowiami, sentencjami, synonimami, eufemizmami w celu wzbogacenia wypowiedzi</p> <p>sprawnie stosuje składnię z dominantą konstrukcji złożonych i wielokrotnie złożonych</p> <p>dba o przejrzystość i spójność odpowiedzi ustnej</p> <p>odwołuje się do trafnie dobranych cytatów</p>
bardzo dobra	<p>jw., a także:</p> <p>uczeń stosuje hierarchizację elementów treści i ich logiczny układ przy prezentacji, sygnalizuje początek i koniec wypowiedzi</p> <p>odpowiedź jest trafna i wyczerpująco rozwijająca dany temat</p> <p>uczeń posługuje się bogatym materiałem ilustracyjnym, odnoszącym się do prezentowanej tezy lub fragmentu materiału</p> <p>uczeń stosuje rozbudowaną argumentację, opartą o sięganie do wcześniej zdobytych wiadomości, co świadczy o operatywności zdobytej wiedzy i jej utrwaleniu</p> <p><i>Zabiegi przywoływania, zestawiania, porównywania materiału - prowadzące do krytycznych, rzetelnych, obiektywnych uogólnień - proponujemy zawsze nagradzać oceną wysoką, tolerancyjnie traktując inne braki w wypowiedzi ucznia.</i></p>
celująca	<p>jw., a także:</p> <p>uczeń stosuje niecodzienne, unikatowe słownictwo, związane z życiem psychicznym, społecznym lub kulturalnym</p> <p>wypowiedź odznacza się wysokim stopniem nasycenia pojęciami abstrakcyjnymi i specjalistycznymi terminami</p>

### Formy wypowiedzi pisemnej podlegające ocenie

Ocenię podlegają następujące formy gatunkowe wypowiedzi pisemnej: tradycyjne wypracowanie, rozprawka, sprawozdanie, recenzja, referat, interpretacja utworu literackiego lub jego fragmentu, charakterystyka postaci, notatka do lekcji lub do wykładu, parafraza tekstu cudzego lub własnego, streszczenie, skracanie, rozwijanie oraz parodia tekstów, redagowanie tekstów literackich, użytkowych, prasowych, w tym esejów. Ponadto takie prace jak:

- bezbłędne, ciekawe, kompleksowe przygotowanie inscenizacji dramatu lub fragmentu prozy, wraz z pisemnym opracowaniem działań organizacyjnych,
- tworzenie projektów scenariuszy scen dramatycznych lub filmowych zasługują na ocenę celującą.

**Uwaga!** Ocenie może podlegać, wyłącznie na życzenie ucznia, także jego własna twórczość pisarska, drobne prace krytyczne i badawcze oraz próby literackie.

Ocena pracy pisemnej ma charakter instruktażowo-opisowy i spełnia funkcję motywującą.

#### Kryteria dotyczące ukształtowania graficznego wypowiedzi pisemnej

Ocena	Umiejętności konieczne do uzyskania danej oceny:
dopuszczająca	. w pracy mogą występować zakłócenia, niejasności, brak logiki i niedbałość w uporządkowaniu graficznym wypowiedzi
dostateczna	. segmentacja graficzna pracy częściowo odpowiada wybranej formie wypowiedzi
dobra	. rozplanowanie graficzne wypowiedzi pisemnej (akapity, fragmenty oddzielone światłem, cytowanie, podtytuły, itp.) wyraźnie służy wydzieleniu poziomów znaczeniowych tekstu
bardzo dobra	. pomysłowa organizacja planu wyrażenia, doskonale eksponująca walory wypowiedzi

#### Kryteria dotyczące zastosowanych form podawczych

dopuszczająca	. najczęściej stosowana forma podawcza to pobieżny opis, niespójny i nieskorelowany z wymogami tematu pracy, uzupełniony jednak próbą wnioskowania lub komentarzem
dostateczna	. opis, czyli analityczne i kategoryzacyjne eksponowanie jakiegoś przedmiotu oraz formy opowiadania - komunikującego "dzianie się" zdarzeń lub procesów - uzupełnione są uogólnieniami, a przede wszystkim załączkami argumentacji, wnioskowaniem
dobra	. występuje urozmaicony tok podawczy: częste są refleksje, ciągi argumentacyjne, pytania retoryczne, postulaty i uogólnienia
bardzo dobra	. jednolitego toku pracy nie zakłócają nawet wplecione dygresje, ilustracyjne względem opisywanego tematu lub tezy



#### Kryteria dotyczące więzi zależnościowej, łączącej części pracy

dopuszczająca	. więź zależnościowa między elementami pracy nie występuje lub jest bardzo słaba, wymagany jest jednak przy tym związek przynajmniej połowy dłuższej wypowiedzi pisemnej z tematem pracy
dostateczna	. większość elementów treściowych pracy łączy jeden temat, rzadko występują odrębne problemy krzyżując się ze sformułowaniami "na temat"
dobra	. wszystkie części wypowiedzi łączy odpowiednio dobrany rodzaj więzi: tematycznej, przyczynowo-skutkowej, warunkującej, celowościowej lub opartej na podobieństwie, stopniowaniu czy kontraście prezentowanych treści
bardzo dobra	. jw.

Oceniając ukształtowanie językowe, czyli sposób werbalizacji wypowiedzi pisemnej, należy powrócić do kryteriów przyporządkowanych wypowiedzi ustnej i zastosować jeszcze raz odpowiednie, zawarte tam wskazówki. Ta czynność podyktowana jest wyłącznie uniwersalnym charakterem niektórych kryteriów, odnoszących się zarówno do wypowiedzi pisemnej jak i ustnej.

#### Ad 4. Udział ucznia w dyskusji

dostateczna	. sposób wypowiadania się jest płynny i poprawny, z zastosowaniem właściwej składni . wyraziste zaprezentowanie własnego punktu widzenia lub postawienie tezy . stosowanie się do reguł etykiety językowej: nieużywanie wulgaryzmów, stosowanie zwrotów grzecznościowych, adresatywnych i eufemizmów . dostrzeganie nieporozumień wynikających z wieloznaczności słów i ich nietrafnego użycia . odróżnianie wypowiedzi rzeczowych od demagogicznych
dobra	. jw., a ponadto: . sygnalizowanie początku i końca wypowiedzi . ścisłe przestrzeganie tematu dyskusji . prowadzenie negocjacji, dochodzenie do uzgodnień . stosowanie wypowiedzi rzeczowych, a także demagogicznych . wyjaśnianie nieporozumień wynikających z wieloznaczności słów i ich nietrafnego użycia . oddzielanie informacji o faktach od opinii i komentarzy, rozróżnianie stronniczości i obiektywizmu w wypowiedziach kolegów
bardzo dobra	. umiejętne porządkowanie toku myślowego - nawiązywanie do przedmówcy, kontekstu i sytuacji . logiczny, rzeczowo poprawny sposób argumentowania postawionej tezy . formułowanie wypowiedzi o charakterze polemicznym, oceniającym . pozyskiwanie zainteresowania i uwagi słuchaczy przy pomocy pozajęzykowych środków wypowiedzi (np. gest, mimika) . występowanie w roli konsekwentnego organizatora dyskusji (otwieranie, zagajanie, prowadzenie, przerywanie w celu skierowania jej na właściwy tor, podsumowywanie i zamykanie) . zbieranie wniosków z dyskusji i sporządzanie protokołów . sposób wypowiadania się żywy i barwny stylistycznie
celująca	. popieranie własnej wypowiedzi cytatami, artykułami, wypowiedziami naukowców, slajdami . stosowanie chwytów erystycznych, np. ad hominem, ad misericordiam . argumentowanie ad rem . komponowanie i wygłaszanie przemówień . występowanie w toku dyskusji w roli stałego wnioskodawcy

## Ad 5. Recytacja utworów poetyckich lub fragmentów prozy

dopuszczająca	. mechaniczne, bierne, apatyczne odtworzenie utworu . częste błędy wymowy
dostateczna	. rozpoznanie intencji autora i częściowe uwzględnienie jej podczas odtwarzania tekstu, np. odróżnianie prośby od rozkazu, pytania od żądania, próba zaznaczenia różnorodnych emocji, ironii, sarkazmu czy wesołości . sprawna prezentacja fonetyczna występujących w tekście dialektyzmów, archaizmów, neologizmów bądź innych indywidualnych cech stylu językowego
dobra	. wyrazista prezentacja utworu literackiego z troską o estetykę wypowiedzi: właściwy akcent, intonację, dykcję, głośność, pauzowanie i tempo
bardzo dobra	. sugestywne, przekonujące, skuteczne wystąpienie w roli recytatora (uczeń nastawiony na odbiorcę) . udana próba odzwierciedlenia emocji i zabarwienia uczuciowego tekstu, pełna realizacja słowna intencji autorskich

## Ad 6. Wygłaszanie referatu

Oceniając referat ucznia, stosujemy kryteria odnoszące się do zawartości merytorycznej wypowiedzi, a także dotyczące ukształtowania językowego i formalnego wypowiedzi.

**Ku ocenie dostatecznej** ciąży taka forma referatu, w której uwzględniono i wyjaśniono główny problem lub tezę artykułu czy książki, w powiązaniu z istotnymi terminami i pojęciami, których jednak nie osadzono w rozległej, bogatej warstwie materiałowej, ilustracyjnej w stosunku do tematu; przy czym wykorzystano dosłownie większość sformułowań pochodzących z referowanego tekstu, bez ich adaptacji, selekcji, indywidualnego przetworzenia językowego. Wszelkie zakłócenia poprawności składniowej lub gramatycznej również poważnie obniżają wartość pracy, zwłaszcza, jeżeli referat został odczytany.

**Na ocenę dobrą** zasługuje odczytanie referatu, którego forma jest pojemna, dostarczająca różnych informacji w sposób rzetelny; praca jest uzupełniona o bibliografię, nie zawiera błędów językowych, stylistycznych, składniowych, gramatycznych, ortograficznych i interpunkcyjnych. Referat nie jest prostą kompilacją fragmentów artykułu.

**Ocenę bardzo dobrą** stawiamy za wygłoszenie referatu; sposób prezentacji materiału odśladania pasje i uzdolnienia ucznia oraz wykracza daleko poza przeciętność. Zarysowane zostały umiejętnie kontrowersyjne stanowiska w omawianej sprawie (oprócz wymagań na ocenę dobrą).

## Ad 7. Udział ucznia w lekcjach powtórzeniowych i syntetyzujących

Pracę myślową ucznia polegającą na:

- a) odtworzeniu zdarzeń, faktów, miejscowości, imion, opisów - oceniamy notą **dopuszczającą**
- b) omówieniu praw i reguł, zwięzłych i ogólnych wyjaśnień oraz wniosków - **dostateczną**
- c) omówieniu zależności między przyczyną a skutkiem, związków między zjawiskami a procesami - **dobrą**
- d) dokonywaniu uogólnień i systematyzacji, zastosowaniu wiadomości w innych niż na lekcjach kontekstach, układach, ćwiczeniach - nagradzamy również oceną **dobrą**
- e) drobiazgowym ustalaniu związków czasowych, warunkowych, funkcjonalnych, przestrzennych - **celującą**.

Jeżeli uczeń nie potrafi abstrahować od tego, co drugorzędne, nie umie dokonać selekcji materiału i wybrać rzeczy istotnych, nawet pod kierunkiem nauczyciela, a także nie potrafi zapamiętanego materiału odtworzyć, choć w części własnymi słowami - stawiamy ocenę **dopuszczającą**

Jeżeli uczeń referuje materiał w sposób skrępowany i dosłowny, ale zgodny z prawdą, w kolejności i układzie poznanym na lekcji, a do tego w formie zwięzłej - stawiamy ocenę **dostateczną**. Uczeń musi jednak poprawnie wykonać ćwiczenia praktyczne, świadczące o tym, że materiał rozumie.

Jeżeli uczeń odtwarza wiadomości w sposób swobodny i sensowny, w nowym układzie i kolejności, z innego punktu widzenia, w formie rozwiniętej, a użyte sformułowania, ich różnorodność i bogactwo wynikają z przyswojenia na stałe nowych terminów i pojęć - stawiamy ocenę **dobrą**.

Rozbudowana wypowiedź ucznia, oparta o sięganie do wcześniej zdobytej wiedzy, świadcząca o utrwaleniu wiadomości, czyli zabiegi zestawiania, przywoływania i porównywania materiału, prowadzące do rzetelnych, krytycznych i obiektywnych wniosków - zasługuje na ocenę **bardzo dobrą**.

## ZASADY POPRAWIANIA OCEN

1. Uczeń ma możliwość poprawienia oceny uzyskanej za wypowiedź ustną dotyczącą bieżącego materiału, tj. z ostatniej lub trzech ostatnich lekcji, pod warunkiem, że uczyni to w terminie jednego tygodnia; poprawa przybierze również formę wypowiedzi ustnej.
2. Bieżące testy dydaktyczne, kartkówki i innego typu pisemne sprawdziany umiejętności polonistycznych, a zwłaszcza dotyczące znajomości lektury, nie podlegają poprawie pisemnej, Ewentualna poprawa ustna musi nastąpić w ciągu jednego tygodnia.
3. Uczeń nie ma możliwości poprawienia oceny z pisemnej pracy domowej, jeżeli nie oddał jej w terminie.
4. Oceny uzyskane za: recytacje, wygłoszenie referatu, pracę na lekcji bądź udział w dyskusji w ogóle nie podlegają poprawie.
5. Ocena śródroczna, podobnie jak ocena końcoworoczna, nie jest średnią ocen cząstkowych. Za najistotniejsze uważa się oceny za prace klasowe, sprawdziany, prace długoterminowe, odpowiedzi ustne. W drugiej kolejności są to oceny za zadania domowe, aktywność na lekcji i pracę w grupach
6. W przypadku, jeśli uczeń (lub jego rodzice) ma zastrzeżenia do przewidywanej rocznej oceny klasyfikacyjnej, ma prawo do jej poprawy. Odbywa się ona w formie pisemnej (wypowiedź pisemna na zadany temat) oraz ustnej (odpowiedzi na trzy pytania). Obejmuje zakres materiału z całego roku nauki, wg kryteriów ustalonych na poszczególne oceny. Sprawdzanie wiedzy i umiejętności ucznia ma miejsce w ciągu tygodnia od chwili zgłoszenia oraz nie później niż na trzy dni przed terminem posiedzenia klasyfikacyjnej Rady Pedagogicznej. Praca pisemna ucznia oraz krótka recenzja dotycząca odpowiedzi pozostaje w dokumentacji nauczyciela. Uczeń własnoręcznym podpisem potwierdzi, że został poinformowany o otrzymanej ocenie.

## USTALENIA DODATKOWE

1. Uczeń ma prawo dwa razy w ciągu semestru przyjść nieprzygotowany na lekcję, bez podawania przyczyn takiego stanu rzeczy. Jest jednak zobowiązany zgłosić ten fakt uczącemu przed lekcją. Zasada ta nie dotyczy pierwszej lekcji poświęconej omówieniu lektury, lekcji powtórzeniowych lub poświęconych zapowiedzianym pisemnym pracom klasowym lub kontrolnym.
2. Nauczyciel usprawiedliwia także sporadycznie zdarzające się nieprzygotowanie ucznia do lekcji, jeżeli jest ono wynikiem nieszczęśliwych zdarzeń losowych, o czym informuje uczeń przed lekcją.
3. Uczeń nieobecny na lekcji poświęconej pisemnej pracy klasowej zalicza pisemnie dany zakres materiału w terminie wyznaczonym przez nauczyciela, jednak nie dłuższym niż dwa tygodnie.
4. W przypadku dłuższej nieobecności usprawiedliwionej wszystkie terminy dotyczące poprawy, zaliczeń, prac pisemnych będą ustalane indywidualnie z nauczycielem.
5. W przypadku nieobecności ucznia na pracy klasowej (sprawdzianie, teście) i ponownej nieobecności w wyznaczonym przez nauczyciela terminie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną (wyjątek stanowi pobyt w szpitalu lub długotrwała choroba, o czym jest poinformowany wychowawca klasy)
6. Jeśli uczeń nie odda do sprawdzenia obowiązkowej pracy ani w terminie wyznaczonym przez nauczyciela, ani w terminie dodatkowym również otrzymuje ocenę niedostateczną (wyjątek j.w.)
7. Wszystkie prace klasowe uczeń musi poprawić, czyli dokonać analizy i korekty popełnionych błędów.
8. Zeszyt przedmiotowy jest własnością ucznia i jemu służy, nie podlega ocenie sposób jego prowadzenia.
9. Prace uczniów gromadzone są w teczkach uczniowskich, do których ma wgląd uczeń i jego rodzice.

## DLA UCZNIÓW POSIADAJĄCYCH AKTUALNE ORZECZENIA PORADNI O DYSFUNKCJACH

1. Ocenie nie podlega dyktando sprawdzające, ale uczeń ma obowiązek je pisać, a później w domu dokonać jego poprawy.
2. W przypadku prac pisemnych błędy ortograficzne i interpunkcyjne nie wpływają na ocenę pracy.
3. W przypadku zadań związanych z pracą z tekstem uwzględniane będą także indywidualne zalecenia Poradni dla poszczególnych uczniów.

### FORMY AKTYWNOŚCI I SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH

1. Prace klasowe
  - a) częstotliwość - maksymalnie 2 w semestrze
  - b) czas trwania – 2 lub 3 godziny lekcyjne
  - c) zakres materiału – wiedza dotycząca części epoki literackiej, w tym przynajmniej 3 omówionych lektur, poprzedzona lekcją powtórzeniową
  - d) zasady przeprowadzania – wypracowanie wg nowego modelu lub czytanie ze zrozumieniem
  - e) kryteria oceny – ocena punktowana wg określonych kryteriów
  - f) sposób poprawy – najpóźniej w ciągu dwóch tygodni, termin wyznacza nauczyciel
2. Sprawdzian
  - a) maksymalnie 2 - 3 w semestrze
  - b) 1 godzina lekcyjna
  - c) wiedza dotycząca jednej obszerniejszej lektury lub określonej części wiedzy o epoce, twórcy, teorii literatury, poprzedzona lekcją powtórzeniową
  - d) pytania otwarte
  - e) ocena punktowana wg określonych kryteriów
  - f) najpóźniej w ciągu dwóch tygodni, termin wyznacza nauczyciel
3. Test
  - a) maksymalnie 2 - 3 w semestrze
  - b) 1 godzina lekcyjna
  - c) wiedza dotycząca jednej obszerniejszej lektury lub określonej części wiedzy o epoce, twórcy, teorii literatury, poprzedzona lekcją powtórzeniową
  - d) pytania zamknięte
  - e) ocena punktowana wg określonych kryteriów
  - f) najpóźniej w ciągu dwóch tygodni, termin wyznacza nauczyciel
4. Kartkówka
  - a) w zależności od potrzeb, nie więcej niż 5 w ciągu semestru
  - b) do 20 minut
  - c) maksymalnie z 3 ostatnich tematów lekcji
  - d) pytania otwarte, wymagające krótkiej odpowiedzi
  - e) ocena opatrzone krótkim komentarzem
  - f) nie podlega poprawie pisemnej, uczeń może poprawić ją w formie ustnej wypowiedzi w ciągu tygodnia
5. Wypowiedź ustna
  - a) 1 –2 w ciągu semestru
  - b) nie dłużej niż 10 minut
  - c) ostatnie 3 tematy lekcji (nie dotyczy lekcji powtórzeniowych)
  - d) samodzielna wypowiedź ucznia
  - e) ocena skomentowana przez nauczyciela, ewentualnie samoocena
  - f) nie podlega poprawie
6. Praca domowa
  - a) zgodnie z planem wynikowym do zrealizowania w terminie nie krótszym niż 3 dni
  - b) uczeń przygotowuje zadanie pisemne samodzielnie w domu jako pracę obowiązkową lub dodatkową (decyduje nauczyciel)
  - c) w oparciu o omówioną partię materiału
  - d) różne formy wypowiedzi pisemnej, także CR
  - e) ocena punktowa lub opatrzone krótkim komentarzem
  - f) praca oddana w terminie podlega poprawie, w przypadku nieterminowego oddania jej do sprawdzenia ocena pierwsza jest ostateczna

7. Praca długoterminowa
  - a) zgodnie z planem wynikowym do zrealizowania w terminie dłuższym niż 1 tydzień
  - b) uczeń przygotowuje zadanie pisemne samodzielnie w domu jako pracę obowiązkową lub dodatkową (decyduje nauczyciel)
  - c) w oparciu o omówioną partię materiału
  - d) wypracowanie nowego typu, referaty, prezentacje
  - e) ocena punktowa lub opatrzona komentarzem
  - f) praca oddana w terminie podlega poprawie, w przypadku nieterminowego oddania jej do sprawdzenia ocena pierwsza jest ostateczna
8. Aktywność na lekcji
  - a) systematycznie oceniana
  - b) wg potrzeb
  - c) bieżący materiał literacki
  - d) samodzielna wypowiedź ucznia, udział w dyskusji
  - e) uczeń otrzymuje znak +, otrzymanie 3 takich znaków jest równoznaczne z oceną bardzo dobrą
9. Praca w grupach
  - a) zgodnie z planem wynikowym
  - b) wg potrzeb
  - c) bieżący materiał literacki, prezentacja pracy grupy na forum klasy
  - d) zadania wyznaczone przez nauczyciela
  - e) ocena opatrzona krótkim komentarzem
  - f) nie podlega poprawie